Effaith ein gwaith: Hydref 2025

Mae'r Adolygiad Ymarfer Plant sy'n archwilio troseddau Neil Foden yn adroddiad hollbwysig ar gyfer diogelu plant yng Nghymru.

Yn fy mhapur effaith chwarterol diweddaraf, rwy'n ystyried ei oblygiadau, y cyd-destun ehangach, ac yn cyflwyno fy ngalwadau am newid.

Hefyd yn y rhifyn hwn mae fy ngalwadau i bob plaid wleidyddol cyn etholiad y Senedd: galwadau ar draws 6 maes allweddol sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth cadarnhaol sylweddol i fywydau plant.

Lleisiau plant

Mae ein **tîm ymgysylltu** yn rhoi lleisiau plant wrth wraidd ein gwaith, gan glywed barn a phrofiadau o bob cwr o Gymru.

Dros y tri mis diwethaf rydym wedi ymgysylltu â **dros 5000 o blant a phobl ifanc**, wedi gweithio gydag oedolion sy'n cefnogi plant, ac wedi **gwrando ar farn dros 3,000** plant trwy ein holiaduron Mater y Mis.

Yn ystod y tri mis diwethaf rydyn ni wedi clywed barn plant ar:

Gwisg Ysgol

Atebodd **676 o blant a phobl ifanc** yr holiadur yn unigol, a **583 fel rhan o grŵp**.

Canfyddiadau Allweddol :

- Dywedodd 23% o blant fod eu rhieni 'yn ei chael hi'n anodd talu am bethau fel gwisg ysgol, bagiau, a phethau eraill sydd eu hangen arnynt ar gyfer yr ysgol'
- Roedd 35% o ddisgyblion ysgol uwchradd wedi cael stwr am beidio â chael eitem o wisg
- Dywedodd 54% o blant bod hawl iddyn nhw wisgo siwmper nad oedd yn cynnwys logo'r ysgol

Gallwch <u>ddarllen yr atebion llawn ar ein gwefan.</u>
Bydd yr atebion yn cyfrannu at waith polisi parhaus y Comisiynydd ar dlodi plant a chost y diwrnod ysgol, sy'n cynnwys galwad am Daliad Plant Cymru newydd i gefnogi teuluoedd.

Bwyd ysgol – Uwchradd

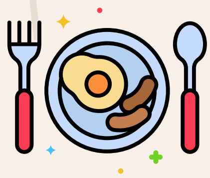

Atebodd **409 o bobl ifanc yr holiadur** ysgol uwchradd yn unigol, a **370 fel rhan o grŵp**. Gofynnon ni i bobl ifanc am gost cinio ysgol.

Canfyddiadau allweddol :

- Ar gyfartaledd, dywedodd pobl ifanc bod angen <u>£5.50</u> y dydd i fwyta'n dda yn yr ysgol
- Dywedodd <u>23% o bobl ifanc nad oes ganddyn nhw ddigon o arian</u> i fwyta'r hyn maen nhw ei eisiau yn yr ysgol
- Dywedodd <u>35%</u> eu bod wedi cael eu <u>gwrthod cinio</u> oherwydd bod eu cyfrif wedi bod mewn dyled
- Allan o <u>21 o athrawon</u> a atebodd y cwestiwn *'Ydy staff erioed wedi dod â bwyd i mewn i ddisgyblion na allent fforddio bwyta?'*, <u>dywedodd 8</u> bod staff wedi gwneud hyn yn y gorffennol.

Bydd y Comisiynydd yn parhau i alw ar Lywodraeth Cymru i ariannu prydau ysgol am ddim i ddisgyblion ysgolion uwchradd yng Nghymru, ac am Daliad Plant Cymru newydd i ddarparu rhagor o gymorth ariannol i deuluoedd. <u>Darllenwch ganlyniadau llawn yr adroddiad</u> ar ein gwefan.

Bwyd Ysgol - Cynradd

Atebodd **558 o blant** yr holiadur ysgol gynradd yn unigol, a **638 fel rhan o grŵp.**

Gweithion ni â Synnwyr Bwyd Cymru a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru i ofyn i blant am eu hoff lysiau. Bydd yr atebion yn helpu Synnwyr Bwyd Cymru yn eu gwaith o gael mwy o lysiau lleol ar blatiau cinio ysgol.

Gallwch ddarllen atebion plant ar ein gwefan.

childcomwales.org.uk

Gwaith cyfranogiad ar draws pob awdurdod lleol

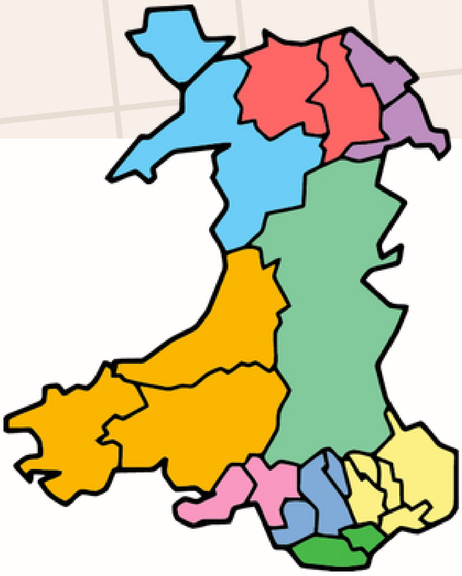

Mae ein tîm wedi bod yn brysur yn ymweld ag awdurdodau ledled Cymru i glywed am sut maen nhw'n cefnogi cyfranogiad ystyrlon yn eu hardaloedd. Mae'n rhan o'n gwaith ledled Cymru ihyrwyddo arfer da, a hefyd i amlygu rhwystrau a phroblemau cyffredin.

ae wedi bod yn bleser clywed am yr ystod o waith rhagorol sy'n digwydd ledled y wlad, ac yn werthfawr dysgu mwy am y rhwystrau i gyfranogiad, gan gynnwys trafnidiaeth a phwysau ar adnoddau.

Erbyn mis Rhagfyr, byddwn wedi cyfarfod â phob un o'r 22 awdurdod lleol. Byddwn yn cyhoeddi adroddiad yn rhannu'r hyn rydyn ni wedi dysgu yn y gwanwyn.

Hyfforddiant hawliau

Comisiynydd Plant Cymru
Children's Commissioner for Wales

Mae ein **tîm cyfranogiad** wedi bod yn brysur yn arwain hyfforddiant i amryw o sefydliadau yn ddiweddar gan gynnwys: Cwtch Addysg ym Mhowys, Tŷ Hafan ym Mhenarth a myfyrwyr Gofal Cymdeithasol ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Dyma beth oedd gan y tîm i'w ddweud:

'Rydyn ni wir yn mwynhau ac yn gwerthfawrogi'r cyfle i gwrdd â hyfforddi ymarferwyr sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc ym mhob maes. Rydyn ni gallu addasu ein hyfforddiant i gyd-fynd â'ch sefydliad ond mae'r sesiwn bob tro yn cynnwys adolygu Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), ennill dealltwriaeth gwell o rôl y Comisiynydd a'i Swyddfa yn ogystal â sicrhau digon o amser i drafod a myfyrio ar eich ymarfer eich hun a sut rydych chi a'ch cydweithwyr yn gwneud hawliau'n realiti i'r plant a'r bobl ifanc rydych chi'n gweithio gyda.

Beth oedd fwyaf defnyddiol i chi yn yr hyfforddiant?

"Adnoddau, syniadau o weithgareddau, adnabod y hawliau a sut mae nhw mor berthnasol i fy rôl i gyda ACRh."

Adborth gan un berson

Os hoffech chi gael gwybod mwy am ein hyfforddiant hawliau sydd am ddim neu os hoffech chi drefnu sesiwn, cysylltwch â ni drwy e-bostio post@childcomwales.org.uk

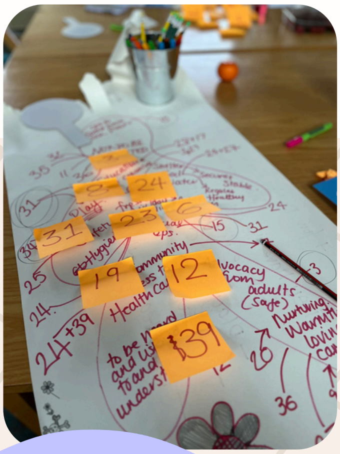

Diogelu – ffocws

Ym mis Tachwedd, cafodd yr Adolygiad Ymarfer Plant (CPR) ar gam-drin Neil Foden ei gyhoeddi. **Mae hwn yn foment hollbwysig ar gyfer diogelu plant yng Nghymru.**

Mae CPR yn dangos yn eglur, er gwaethaf y newidiadau i ddeddfwriaeth a gyflwynwyd ar y cychwyn mewn ymateb i Ymchwiliad Clywch, bod y sefydliadau oedd yno i wneud hynny wedi methu ag amddiffyn plant. Nid yw rhoi rhai o'r canllawiau a'r gweithdrefnau hyn ar waith yn lleol yn ddigon da; nid yw'r trosolwg o weithredu'r canllawiau a'r gweithdrefnau hyn yn ddigon da.

Rydym wedi cyhoeddi darn ar ein gwefan yn edrych ar y cyd-destun, y pryderon, a'r ffordd ymlaen ar gyfer diogelu plant yng Nghymru.

Mae'n cynnwys amserlen o ddatblygiadau ers adroddiad Clywch, a'r galwadau ers hynny gan Gomisiynwyr Plant ac eraill.

DARLLENWCH YR ERTHYGL

Ein Hadroddiad Blynyddol 2024-25

Rydyn ni'n falch o ddweud ein bod wedi gweld rhai llwyddiannau sylweddol ar draws y tîm ac wedi sicrhau rhai newidiadau pwysig i fywydau plant yn ystod y flwyddyn hon. Mae'r rhain yn cynnwys ffigurau gorau o ymwybyddiaeth ar gyfer y swyddfa; galluogi dros 20,000 o blant a phobl ifanc o bob awdurdod lleol yng Nghymru i gael eu clywed trwy 'Mater y Mis'; sicrhau newidiadau polisi ar gyfer plant sydd â phrofiad o ofal o ganlyniad i'n gwaith cyfranogiad; cefnogi mwy o achosion trwy ein gwasanaeth cyngor a chymorth annibynnol; a sicrhau ymrwymiadau gan Lywodraeth Cymru ynghylch materion gan gynnwys cwynion ysgolion, sydd â'r potensial i wella mynediad plant i'w hawliau.

Rhan hanfodol o'r adroddiad yw ein hargymhellion polisi ar gyfer Llywodraeth Cymru, a drafodwyd mewn Cyfarfod Llawn fis diwethaf. Wrth dderbyn bod blaenoriaethau a heriau cystadleuol, ein barn yw bod rhaid i blant yng Nghymru barhau i fod yn flaenoriaeth i'r Llywodraeth hon. Mae'r hyn rydyn ni'n ei weld a'i glywed yn ei gwneud yn glir fod gormod o blant ledled y wlad yn cael eu methu ac yn cael eu gwrthod o'r cyfle i gyrraedd eu potensial llawn.

Gallwch ddarllen adroddiad blynyddol y Comisiynydd a'i hargymhellion i'r Llywodraeth **yma.**

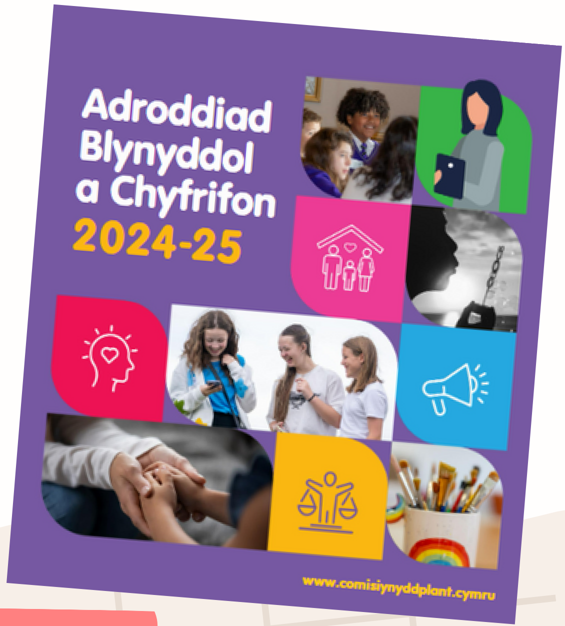

Etholiad Senedd 2026 – Manifffesto ar gyfer pleidiau gwleidyddol

Cyn etholiad Senedd 2026, mae'r Comisiynydd yn galw ar bob plaid wleidyddol yng Nghymru i wneud ymrwymiadau yn y meysydd canlynol:

- **Diogelu,** gan gynnwys cyflawni argymhellion IICSA
- **Tlodi Plant,** gan gynnwys Taliad Plant Cymru newydd
- **Addysg,** gan gynnwys adolygiad cynhwysfawr o gyrff llywodraethu ysgolion
- **Trafnidiaeth,** gan gynnwys adolygiad llawn o deithio dysgwyr
- **Hawliau plant,** gan gynnwys ymgorffori hawliau'n llawn yng nghyfraith Cymru

DARLLENWCH EIN MANIFFESTO

Themâu yn ein gwaith achos

Comisiynydd Plant Cymru
Children's Commissioner for Wales

Mae ein tîm Cyngor yn helpu plant a phobl ifanc yng Nghymru i gael mynediad at eu hawliau dynol.

Gyda dros 30 mlynedd o brofiad cyfunol o helpu plant a phobl ifanc yng Nghymru i gael mynediad at eu hawliau dynol, mae ein tîm yn gyfarwydd iawn gyda'r materion mwyaf sy'n effeithio ar deuluoedd.

Dros y chwarter diwethaf rydyn ni wedi:

- Cynghori a chefnogi rhieni, gofalwyr a gweithwyr proffesiynol ar draws **pob un o'r 22 awdurdod lleol** yng Nghymru, gan eu helpu gyda materion sy'n effeithio ar hawliau plant
- Ymdrin â **207 o achosion, gyda chyfanswm o 325 o faterion gwahanol.** Mae cyfartaledd o 1.5 mater fesul achos yn dangos cymhlethdod yr ymholiadau rydyn ni'n ei dderbyn - gyda materion yn aml yn cydblethu.

Prif faterion:

Anghenion Dysgu Ychwanegol (20%)

Yn aml, roedd ymholiadau yn ymwneud ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn canolbwyntio ar oedi wrth sicrhau Cynlluniau Datblygu Unigol, anghytundebau am leoliadau addas, a mynediad at ddarpariaeth arbenigol. Yn aml, dywedodd rhieni wrthyn eu bod wedi bod yn anodd dod o hyd i'r wybodaeth sydd ei hangen arnynt. Dywedodd un rhiant wrth ein gweithiwr achos ei bod hi'n teimlo "nad oes neb yn rhoi'r wybodaeth gywir i mi". Yn aml, mae rhieni wedi eu cynhyrfu yn ystod y galwadau hyn, ar ôl ceisio datrys y mater eu hunain yn annibynnol cyn ceisio cyngor gan ein tîm. Yn aml mae rhieni yn ymwybodol o'r gefnogaeth sydd ar gael i blant gydag anghenion dysgu ychwanegol - gan gynnwys eu hawl i ofyn am Gynllun sy'n Canolbwyntio ar y Person (PCP). Mae hyn yn tynnu sylw at fater ehangach, lle mae rhieni'n gyson yn nodi diffyg gwybodaeth ac adnoddau yn ystod galwadau cyngor.

Addysg (29% o'r holl faterion)

Mae hyn yn cynnwys rhieni a gofalwyr yn codi pryderon am leoliadau anaddas, bwlio, gwaharddiadau, a chwynion. Roedd hi'n gyffredin hefyd i glywed am blant yn profi problemau iechyd meddwl a lles - yn aml oherwydd bwlio. Y thema mwyaf cyffredin ar gyfer materion addysg oedd cwynion. Roedd llawer o rieni yn cwyno am amserlenni a oedd wedi eu lleihau, anghytundebau â chanlyniadau cwynion, a phryderon am sut mae bwlio yn cael ei drin.

Gwasanaethau Cymdeithasol (21%)

Roedd ymholiadau gwasanaethau cymdeithasol yn cwmpasu ystod eang o faterion, gan gynnwys newidiadau lleoliadau, trefniadau cyswllt, a chynllunio gofal. Roedd sawl achos lle mynegodd pobl ifanc neu eu teuluoedd bryder am ddiffyg cyfathrebu neu gyfranogiad mewn penderfyniadau allweddol, yn enwedig mewn perthynas â symud o ofal preswyl neu leoliadau maeth.

Diolch am ddarllen!

Byddwn yn cyhoeddi ein 'Effaith ein gwaith' nesaf yn 2026.

01792 765600

post@childcomwales.org.uk

@childcomwales

Comisiynydd Plant Cymru

Children's Commissioner for Wales